

Postanowienie z dnia 6 stycznia 2006 r.

III SPP 167/05

Prawidłowość wyroku sądu drugiej instancji uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania nie podlega ocenie przy rozstrzygnięciu o zasadności skargi na przewlekłość postępowania.

Przewodniczący SSN Kazimierz Jaśkowski, Sędziowie SN: Józef Iwulski (sprawozdawca), Andrzej Wasilewski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 6 stycznia 2006 r. sprawy z powództwa Jolanty C.-T. na skutek skargi na przewlekłość postępowania Sądu Okręgowego w Lublinie i Sądu Apelacyjnego w Lublinie,

1. o d d a l i ł wnioski o oznaczenie sądu właściwego do rozpoznania skargi,
2. o d d a l i ł skargę w części dotyczącej postępowania przed Sądem Apelacyjnym w Lublinie,
3. w części dotyczącej postępowania przed Sądem Okręgowym w Lublinie przekazał skargę Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie.

U z a s a d n i e

Jolanta C.-T., w sprawie z jej powództwa przeciwko Spółdzielni Pszczelarskiej „A.” w L., złożyła skargę na przewlekłość postępowania sądowego, w której wniosła o: 1) stwierdzenie przewlekłości postępowania toczącego się przed Sądem Okręgowym VII Wydział Pracy w Lublinie [...] w związku z postępowaniem, które toczyło się przed Sądem Apelacyjnym Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Lublinie [...], gdyż postępowanie trwa dłużej niż jest to konieczne dla wyjaśnienia okoliczności faktycznych i prawnych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy; 2) wydanie Sądowi rozpoznającemu sprawę zalecenia podjęcia w wyznaczonym terminie odpowiednich czynności, tj. a) przeprowadzenia przez Sąd przy udziale powódki bezpośrednich oględzin dokumentów źródłowych w postaci oryginalnej dokumentacji prawnej znajdują-

cej się w teczkach podręcznych akt sądowych będących w posiadaniu strony pozwanej, a dotyczącej wszystkich spraw objętych roszczeniem pozwu; b) zażądania od pozwanej przedłożenia pełnej dokumentacji księgowej na okoliczność spłat należności przez dłużników w sprawach objętych roszczeniem pozwu i przesłuchanie na tę okoliczność głównego księgowego; c) przesłuchania stron, w tym prezesa zarządu strony pozwanej na wszystkie okoliczności sprawy, w tym w szczególności co do przyjętych między stronami w trybie ustnej umowy potwierdzonej kilkuletnią praktyką i zwyczajem zakładowym zasad i trybu rozliczania zastępstw procesowych, ugodowych i egzekucyjnych radcy prawnego w okresie zatrudnienia powódki; d) ustalenia na podstawie aktualnego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości stanowiska judykatury w przedmiocie „zagadnienia daty wymagalności roszczeń pracowniczych, w tym w szczególności co do dodatkowego wynagrodzenia radców prawnych w kontekście art. 3 k.c. i z uwzględnieniem kwestii ekspektatywy prawa związanej z faktycznym terminem realizacji stanu faktycznego danego roszczenia”; 3) zasądzenie na rzecz powódki od Skarbu Państwa w związku z przewlekłością zaskarżonych postępowań sumy pieniężnej w kwocie 3.500 zł; 4) wyznaczenie przez Sąd Najwyższy w trybie art. 45 k.p.c. sądu właściwego do rozpoznania skargi „w sytuacji, gdy zarzut przewlekłości postępowania sądowego dotyczy zarówno Sądu Okręgowego jak i Sądu Apelacyjnego Wydział Pracy w Lublinie”; 5) zwrot poniesionych kosztów postępowania skargowego.

W uzasadnieniu skargi powódka wywiodła, że pozwem wniesionym w dniu 16 stycznia 1998 r. zgłosiła roszczenie o ustalenie jej prawidłowego zaszeregowania u byłego pracodawcy na zajmowanym stanowisku radcy prawnego oraz o zasądzenie dodatkowego wynagrodzenia ze stosunku pracy w zakresie zastępstw procesowych, ugodowych i egzekucyjnych za prowadzone sprawy i wynagrodzenia za czas pracy w trakcie 7-dniowej inwentaryzacji przeznaczonej na sporządzenie spisu dokumentów 256 podręcznych teczek akt sądowych celem przekazania akt po zakończeniu stosunku pracy. Wyrokiem z dnia 20 marca 2001 r. [...] Sąd Okręgowy zasądził na rzecz powódki łącznie kwotę 14.544,40 zł z ustawowymi odsetkami. Postępowanie przed Sądem pierwszej instancji trwało 3 lata i 2 miesiące oraz było powierzane do rozpoznawania kolejno czterem różnym składom orzekającym. Od tego wyroku obie strony wniosły apelacje, rozstrzygnięte wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 21 czerwca 2001 r. [...], którym uchylono wyrok i przekazano sprawę Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. W motywach tego orzeczenia Sąd

drugiej instancji zawarł ocenę prawną ustalonego stanu faktycznego oraz wskazania co do dalszego postępowania. Następnym etapem rozpoznania roszczenia przed Sądem pierwszej instancji [...] trwał od lipca 2001 r. do 28 kwietnia 2005 r. (kolejne 3 lata i 10 miesięcy). W tym czasie, poza opinią biegłego i przesłuchaniem strony powodowej, Sąd „nie przeprowadził właściwie bardziej skomplikowanego postępowania dowodowego”. Ponownie czterokrotnie zmieniały się składy orzekające. Wyrokiem z dnia 28 kwietnia 2005 r. Sąd Okręgowy rozstrzygnął o roszczeniach powódki. Od tego wyroku obie strony ponownie wniosły apelacje. Wyrokiem z dnia 27 września 2005 r. [...] Sąd Apelacyjny w Lublinie ponownie uchylił orzeczenie Sądu pierwszej instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania oraz oddalił apelację powódki. Sąd drugiej instancji zmienił całkowicie swoją ocenę prawną i wytyczne wyrażone w poprzednim wyroku. Tym samym Sąd Apelacyjny zanegował korzystniejszą dla powódki interpretację umożliwiającą zastosowanie norm zakładowego układu zbiorowego pracy co do wynagrodzeń, dla których stan faktyczny zrealizował się dopiero po wpłacie należności przez dłużników. Skarżąca wniosła także o „zajęcie przez Sąd Najwyższy stanowiska prawnego w formie stosownego judykatu zawierającego odpowiedź na pytania: 1) czy postępowanie Sądu II Instancji polegające na całkowitej zmianie w kolejnych wyrokach po ponad 4 latach uprzednio wyrażonych w trybie art. 386 par 6 KPK opinii i wskazówek dla Sądu I Instancji istotnych dla dalszego biegu sprawy może być traktowane jako wyczerpujące dyspozycję art. 1 par 2 Ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. z dnia 16 sierpnia 2004 r.) wobec uznania, że na skutek działania lub bezczynności tego sądu doszło do naruszenia prawa strony do przeprowadzenia i zakończenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki?”; 2) jaki sąd jest właściwy do rozpoznania skargi?, a w przypadku udzielenia twierdzącej odpowiedzi; 3) jakie „wytyczne i wskazówki Sądu II Instancji wiążą Sąd I Instancji w trybie art 386 par 6 KPK przy ponownym rozpoznaniu sprawy, jeżeli w kolejnych wyrokach, przy niezmiennym się stanie faktycznym i prawnym Sąd II Instancji wydawał wytyczne wzajemnie się wykluczające? i czy kwestie te podlegają zaleceniu wykonania określonych czynności w trybie art 6 par 3 Ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania spraw w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. z dnia 16 sierpnia 2004 r.)?”

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o wyznaczenie w trybie art. 45 k.p.c. sądu właściwego do rozpoznania skargi jest bezzasadny. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli w myśl przepisów Kodeksu nie można na podstawie okoliczności sprawy ustalić właściwości miejscowej, Sąd Najwyższy na posiedzeniu niejawnym oznaczy sąd, przed który należy wytoczyć powództwo. Przepis ten dotyczy więc wyraźnie wytoczenia powództwa i właściwości miejscowej sądu, a nie właściwości funkcjonalnej sądu do rozpoznania zażalenia. Zgodnie z art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. Nr 179, poz. 1843), w sprawach nieuregulowanych w tej ustawie do postępowania toczącego się na skutek skargi sąd stosuje odpowiednio przepisy o postępowaniu zażaleniowym obowiązujące w postępowaniu, którego skarga dotyczy. Nie ma więc żadnych podstaw do stosowania art. 45 k.p.c. w postępowaniu toczącym się na skutek skargi na przewlekłość postępowania. Zresztą, właściwość funkcjonalna sądu do rozpoznania skargi jest w sposób wyraźny uregulowana w ustawie z dnia 17 czerwca 2004 r. Zgodnie z jej art. 4 ust. 1 i 2, sądem właściwym do rozpoznania skargi jest sąd przełożony nad sądem, przed którym toczy się postępowanie. Jeżeli skarga dotyczy przewlekłości postępowania przed sądem apelacyjnym lub Sądem Najwyższym - właściwy do jej rozpoznania jest Sąd Najwyższy. Rozpoznawana sprawa niewątpliwie „toczy się” przed Sądem Okręgowym w Lublinie. W tym zakresie (co do przewlekłości postępowania toczącego się przed Sądem Okręgowym w Lublinie) właściwym do rozpoznania skargi jest Sąd Apelacyjny w Lublinie. Nie ma żadnych podstaw do uznania właściwości Sądu Najwyższego w części, w jakiej skarga dotyczy toczącego się aktualnie postępowania przed Sądem Okręgowym. Nie ma też żadnego przepisu, z którego wynikałaby zasada, że jeżeli skarga obejmuje postępowanie przed sądami różnych instancji, to do jej rozpoznania właściwy jest sąd przełożony nad sądem wyższej instancji (por. art. 17 pkt 1 *in principio* k.p.c.). Sąd Najwyższy jest właściwy wyłącznie do rozpoznania skargi na przewlekłość postępowania przed sądem apelacyjnym (ewentualnie Sądem Najwyższym) i nigdy nie jest właściwy do rozpoznania skargi dotyczącej postępowania przed sądem okręgowym, choćby obejmowała ona także uprzednie postępowanie przed sądem apelacyjnym (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2005 r., III SPP 14/05, OSNP 2005 nr 16, poz. 261). Z tych względów, skarga w części dotyczącej wyzna-

czenia sądu właściwego do jej rozpoznania podlegała oddaleniu, a w zakresie dotyczącym przewlekłości toczącego się postępowania przed Sądem Okręgowym - przekazaniu do rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie na podstawie art. 200 § 2 k.p.c. w związku z art. 4 ust. 1 i 2 oraz art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.

Co do części skargi, do rozpoznania której Sąd Najwyższy jest właściwy (postępowanie przed Sądem Apelacyjnym w Lublinie), skarga jest bezzasadna. Postępowanie przed tym Sądem już się nie toczy, gdyż ta faza postępowania zakończyła się wydaniem wyroku z dnia 27 września 2005 r. Ocena wystąpienia przewlekłości postępowania nie odnosi się do jego wcześniejszych etapów, które zostały zakończone, lecz jedynie do etapu toczącego się postępowania. Celem skargi jest bowiem przeciwdziałanie przewlekłości w czasie trwania postępowania (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 lutego 2005 r., III SPP 19/05, OSNP 2005 nr 17, poz. 277 i z dnia 12 maja 2005 r., III SPP 76/05, OSNP 2005 nr 21, poz. 345 oraz orzeczenia wskazane w ich uzasadnieniach). Postępowanie przed Sądem Apelacyjnym w Lublinie toczyło się nadto bez żadnej przewlekłości. Akta sprawy z apelacjami stron wpłynęły bowiem do tego Sądu w dniu 11 sierpnia 2005 r., rozprawa apelacyjna odbyła się w dniu 21 września 2005 r., a wyrok został ogłoszony w dniu 27 września 2005 r.

Co do podnoszonych przez skarżącą zarzutów dotyczących prawidłowości czynności podjętych przez Sąd Apelacyjny w Lublinie (można domniemywać, że skarżąca kwestionuje trafność przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, a w każdym razie zarzuca zmianę ocen prawnych względem wyrażonych w poprzednim wyroku), Sąd Najwyższy stwierdza, że takie zarzuty nie mogą być rozpatrywane przy rozpoznaniu skargi na przewlekłość postępowania. W istocie sprowadzają się one do zakwestionowania prawidłowości wyroku Sądu drugiej instancji uchylającego wyrok Sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania. Taki wyrok nie podlega zaskarżeniu kasacją (obecnie skargą kasacyjną), gdyż zgodnie z art. 392 k.p.c. (obecnie art. 398¹ k.p.c.), kasacja przysługuje tylko od orzeczeń sądu drugiej instancji kończących postępowanie w sprawie. Według art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r., dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty. Pojęcie „rozstrzygnięcia co do istoty” jest wieloznaczne (por. uzasadnienie uchwały Sądu Najwyższego z dnia 1 stycznia 2005 r., III CZP 77/04, OSNC 2005 nr 12, poz. 200).

Podkreślenia wymaga jednak, że w art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. użyto sformułowania „rozstrzygnięcie co do istoty”, a nie „rozstrzygnięcie co do istoty sprawy”. „Istotą” rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji jest orzeczenie o zasadności apelacji, a przez to o prawidłowości wyroku sądu pierwszej instancji. „Rozstrzygnięciem co do istoty” w postępowaniu apelacyjnym jest więc nie tylko oddalenie apelacji (art. 385 k.p.c.) oraz zmiana zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy (art. 386 § 1 k.p.c.), ale także uchylenie zaskarżonego wyroku (art. 386 § 2-4 k.p.c.). Jeżeli więc nawet uznać możliwość oceny przy rozpoznaniu skargi na przewlekłość postępowania prawidłowości czynności sądu dokonanych w formie orzeczeń, to może to dotyczyć tylko „czynności podjętych przez sąd w celu wydania w sprawie rozstrzygnięcia co do istoty”. Nie może więc to dotyczyć oceny prawidłowości samych rozstrzygnięć co do istoty, a więc w tym przypadku wyroku Sądu drugiej instancji uchylającego wyrok Sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania. Zgodnie z art. 178 ust. 1 Konstytucji RP, sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom. Wydanie orzeczenia co do istoty jest niewątpliwie objęte zakresem niezawisłości sędziowskiej i jego kontrola może nastąpić tylko w granicach przewidzianej przepisami kontroli instancyjnej. Jeżeli więc odpowiednie procedury nie przewidują kontroli instancyjnej orzeczeń (bezpośrednio lub pośrednio - por. art. 380 k.p.c.), to niemożliwe jest przeprowadzenie oceny ich prawidłowości przy wykorzystaniu środków procesowych służących innym celom (w tym zakresie Sąd Najwyższy rozpoznający niniejszą skargę nie podziela więc poglądu wyrażonego w postanowieniu z dnia 29 listopada 2004 r., III SPP 48/04, OSNP 2005 nr 5, poz. 75, według którego uchylenie wyroku sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania niezgodnie z art. 386 § 2 i 4 k.p.c. może uzasadniać stwierdzenie przewlekłości postępowania).

Z tych względów, w części podlegającej rozpoznaniu przez Sąd Najwyższy skarga podlegała oddaleniu na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r.

=====